

અનુક્રમણિકા

1. અલ્લાહનો શુક્ર.....	4
2. બીજા લોકોનો શુક્રિયા.....	7
3. ઈન્શાઅલ્લાહ.....	8
4. બધી મખ્લૂકનું મહત્વ છે.....	10
5. ખુશ રહેવું.....	12
6. ભાઈ-બહેન સાથે વ્યવહાર.....	15
7. સલવાત.....	17
8. છીંક ખાવી.....	19
9. મદ્રેસાના આદાબ.....	20
10. સૂઈ જવાના આદાબ.....	22
11. સવારે ઊઠવાના આદાબ.....	24
12. માબાપની અદબ.....	25
13. રહેમદિલી અને મિત્રતા.....	28

સબક 1 : અલ્લાહનો શુક્ર

શુક્રલિલ્લાહ એટલે કે શુક્ર અલ્લાહનો.

આપણે અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરવા માટે ‘શુક્રલિલ્લાહ’ કહીએ છીએ. એ બધી નેઅમતો કે જે આપણને મળે છે તે અલ્લાહે બનાવેલી છે અને અલ્લાહ દરેક વસ્તુ પર કાદિર છે.

આપણે અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરીએ છીએ એટલા માટે કે અલ્લાહે આપણને આપી છે,

- બે આંખો કે જેના વડે જોઈ શકાય.
- બે હાથ કે જેના વડે કામ કરી શકાય.
- બુદ્ધિ કે જેના વડે વાતને સમજી શકાય.
- આપણું કુટુંબ કે જે આપણી દેખરેખ રાખે છે.

વાર્તા : અલ્લાહના શુક્ર વિષે

એક સમયે એક નાની બાળકીએ સપનામાં જોયું કે તે જન્નતમાં ગઈ. જન્નતમાં એક ફરિશ્તો તેને રસ્તો બતાવતો હતો. તે બન્ને એક મોટા ઓરડાની અંદર સાથે સાથે ચાલી રહ્યાં હતાં. તે ઓરડો

અન્ય ફરિશ્તાઓથી ભરેલો હતો. ફરિશ્તો એક જગ્યાએ રોકાઈ ગયો અને કહેવા લાગ્યો, “આ મકબૂલિયતની જગ્યા છે, અહીં અલ્લાહ સામે માગેલી બધી દુઆઓ કબૂલ થાય છે.”

બાળકીએ આમતેમ નજર ફેરવી, ઓરડામાં બધા વ્યસ્ત હતા. ઘણા બધા ફરિશ્તાઓ આખી દુનિયામાંથી મોકલવામાં આવેલી અનેક દુઆઓને વાંચી રહ્યા હતા.

પછી બન્ને જણાં આગળ ચાલ્યાં. ફરિશ્તાએ બાળકીને કહ્યું, “આ બક્ષિસની જગ્યા છે. અહીંથી દુઆ માગવાવાળાઓને પોતાની મુરાદો બક્ષવામાં આવે છે.”

બાળકીએ નજર ફેરવીને જોયું તો ત્યાં પણ બધા વ્યસ્ત છે. ઘણા બધા ફરિશ્તાઓ ત્યાં કામ કરી રહ્યા હતા. આખી દુનિયામાં ત્યાંથી બક્ષિસો વહેંચાઈ રહી હતી.

છેલ્લે સૌથી આગળ એક નાની જગ્યા હતી. બાળકી આશ્ચર્યમાં પડી ગઈ કારણ કે ત્યાં ફક્ત એક જ ફરિશ્તો હતો અને તે કંઈ જ કરી રહ્યો ન હતો.

ફરિશ્તાએ બાળકીને કહ્યું કે, “આ અલ્લાહના શુકની જગ્યા છે.” બાળકીએ પૂછ્યું, “અહીં શા માટે કંઈ કામ થઈ રહ્યું નથી ?”

તો ફરિશ્તાએ કહ્યું, “અફ્સોસની વાત છે કે જ્યારે લોકોને તેમની મુરાદ બક્ષી દેવામાં આવે છે તો ઘણા ઓછા લોકો અલ્લાહનો શુક પાછો મોકલે છે.”

બાળકીએ પૂછ્યું કે, “અલ્લાહનો શુક પાછો કેવી રીતે અદા થઈ શકે ?”

તો ફરિશ્તાએ જવાબ આપ્યો કે, “સીધી વાત છે, બસ શુકલિલ્લાહ બોલો.”

“અલ્લાહની કંઈ બક્ષિસો ઉપર શુક અદા કરવો જોઈએ ?” બાળકીએ પૂછ્યું.

ફરિશ્તાએ જવાબ આપ્યો કે,

- જો તમારા ઘરમાં ખાવાની વસ્તુ હોય તો અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરો.
- પહેરવાનાં કપડાં હોય તો અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરો.
- તમારી પાસે રહેવાની જગ્યા હોય તો અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરો.

આવી તો અનેક નેઅમતો છે કે જેના પર અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરવો જોઈએ.

તો આપણે ફક્ત એવાં જ કાર્યો કરવાં જોઈએ કે જે અલ્લાહને પસંદ હોય અને અલ્લાહે આપેલી દરેક નેઅમત માટે ‘શુક્રલિલ્લાહ’ કહેવું જોઈએ.

સબક 2 : બીજા લોકોનો શુક્રિયા

આપણે મુસલમાનો છીએ એટલે આપણે બધાં જ કાર્યો અલ્લાહ માટે કરીએ છીએ. અલ્લાહ આપણને કહે છે કે બધા જ મુસલમાનોનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ.

‘જઝાકલ્લાહ’ એટલે કે અલ્લાહ તમને બદલો આપે.

‘જઝાકલ્લાહ’ વડે તમે સામેવાળી વ્યક્તિને કહો છો કે તમે તેનું ધ્યાન રાખી રહ્યા છો કારણ કે તમે અલ્લાહથી દુઆ માગી રહ્યા છો કે અલ્લાહ તેના ઉપકારનો તેને બદલો આપે.

તમે કોઈને ‘જઝાકલ્લાહ’ કહો તો તમે દુઆ માગી રહ્યા છો કે અલ્લાહ તેને વધારે સવાબ આપે અને તે જન્નતમાં જાય.

‘જઝાકલ્લાહ’ કહેવાના બદલામાં અલ્લાહ તમને પણ વધારે સવાબ આપે છે. જ્યારે કોઈ તમારી સાથે રહેમદિલીથી વર્તે કે પછી તમારી મદદ કરે કે પછી તમને કોઈ વસ્તુ આપે તો તમારે ‘જઝાકલ્લાહ’ કહેવું જોઈએ.

સબક 3 : ઈન્શાઅલ્લાહ

‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ એટલે જો અલ્લાહ ઈચ્છે તો થશે અને જો અલ્લાહ નહીં ઈચ્છે તો આપણે ગમે તેટલી પણ કોશિશ કરીશું, આપણું કામ નહીં થાય.

વાર્તા

અલીની મમ્મી એને દરરોજ ટકોર કરતી હતી કે, જ્યારે પણ તે કોઈ કામ કરવાની ઈચ્છા કરે તો ‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ કહેવાનું ચૂકે નહીં, પરંતુ અલી ‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ કહેવાનું ટાળતો હતો.

એક દિવસે અલીને ઈચ્છા થઈ કે તે બગીચામાં જઈને રમે. તેણે બારીમાંથી બહાર જોયું કે મોસમ સારી છે.

તેણે તેની મમ્મીને પૂછ્યું, “મને બગીચામાં લઈ જઈશ ?” મમ્મીએ જવાબ આપ્યો કે, “ઈન્શાઅલ્લાહ ! હું લઈ જઈશ.”

અલીએ પોતાના મિત્રોને બોલાવીને કહ્યું કે, “બપોરે હું બગીચામાં જવાનો છું.” અલીની મમ્મીએ આ વાત સાંભળી લીધી અને ફરીથી ટકોર કરી કે, “તું ‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ કહેવાનું કેમ ભૂલી ગયો ?”

અલીએ જવાબ આપ્યો કે, “મને ખબર જ છે કે હું જવાનો છું કારણ કે મોસમ આટલી સરસ છે.” બપોર થતાં જ્યારે બગીચામાં જવાનો સમય થયો તો વાદળાં એકઠાં થવા લાગ્યાં, પરંતુ અલીને હજુએ આશા હતી કે તે બગીચામાં જઈ શકશે.

પરંતુ જેવો એ બગીચાની નજીક પહોંચ્યો કે વરસાદ શરૂ થઈ ગયો. ભારે વરસાદ પડવા લાગ્યો. અલીની મમ્મીએ કહ્યું કે, “આવા વરસાદમાં બગીચામાં રમવું સારું નથી”. એટલે તે બન્ને પાછાં ઘેર ચાલ્યાં ગયાં. અલી ઘણો દુઃખી થઈ ગયો.

બીજા દિવસે તેણે નક્કી કરી લીધું કે હવે તે દરેક કાર્ય કરતાં પહેલાં ‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ કહેશે.

‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ એટલે કે અલ્લાહ જો ઈચ્છશે તો તમે તમારું કામ પૂરું કરી શકશો. તો કોઈ પણ કામ કરવાની વાત કરો તો ‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ કહેવાનું ન ભૂલો.

પરંતુ યાદ રાખો કે જે કામ તમે ન કરવા માગતા હો તેના પહેલાં ‘ઈન્શાઅલ્લાહ’ ન કહો.

સબક 4 : બધી મખ્લૂકનું મહત્વ છે

અલ્લાહની બધી મખ્લૂક પોતાનું મહત્વ ધરાવે છે. અલ્લાહની બધી મખ્લૂકનું જુદું મહત્વ છે.

અલ્લાહ બધાની દુઆઓ સાંભળે છે પછી તે મખ્લૂક મોટી હોય કે નાની, માલદાર હોય કે ગરીબ, અલ્લાહ બધાની સાથે મોહબ્બત કરે છે.

વાર્તા

ઘણા સમય પહેલાં હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામના જમાનામાં ઘણા સમય સુધી વરસાદ ન થયો. ખેતી સૂકાવા લાગી અને લોકો પાસે ખાવાની વસ્તુઓ ખૂટવા લાગી.

લોકોએ હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામને અલ્લાહ પાસે દુઆ માગવાનું કહ્યું.

હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામ લોકો સાથે દુઆ માગવા આવ્યા.

અચાનક આપે જોયું કે એક કીડી બે પગ ઉપર ઊભી રહીને હાથ જોડીને અલ્લાહ પાસે દુઆ માગી રહી છે અને કહી રહી છે કે, “યા અલ્લાહ ! અમે ઘણા નાના છીએ, તારી મદદ વગર અમે બચી નહીં શકીએ, અમારા ઉપર વરસાદ વરસાવ કે જેથી અમને ખાવાનું મળે.”

હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામ પ્રાણીઓની ભાષા જાણતા હતા. તેમણે બધા લોકોને કહ્યું કે, “હવે દુઆ માગવાની જરૂર નથી કારણ કે કીડીની દુઆ કબૂલ થઈને જ રહેશે.”

થોડી વારમાં વરસાદ શરૂ થઈ ગયો અને ચારેબાજુ હરિયાળી છવાઈ ગઈ.

બોધપાઠ :

તમે જે પણ હો અલ્લાહ તમારી સાથે મોહબ્બત કરે છે અને તમારી દુઆને હંમેશાં સાંભળે છે જો તમારી દુઆ દિલથી નીકળેલી હોય તો.

સબક 5 : ખુશ રહેવું

રસૂલલ્લાહ સલ્વલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમની હદીસ છે કે, “અલ્લાહને જે કાર્ય સૌથી વધારે પસંદ છે તે એ છે કે બીજા મુસલમાનોને ખુશ રાખવા.”

જ્યારે કોઈપણ માણસ બીજા માણસને મળીને ખુશ થાય છે ત્યારે અલ્લાહ તેને ઘણો સવાબ આપે છે.

તમે જ્યારે લોકોને હસીને મળો છો તો તમે તેમને કહો છો કે તમે તેમનાથી ખુશ છો.

જ્યારે તમે ખુશ રહો છો ત્યારે લોકો તમારી સાથે રહેવાની ઈચ્છા કરે છે અને તેઓ પણ ખુશ થાય છે, પરંતુ જો તમે દુઃખી થઈ જશો તો લોકો તમને છોડીને જતા રહેશે કારણ કે તેમને દુઃખી થવું ગમતું નથી.

જ્યારે પણ કોઈ રસૂલલ્લાહ સલ્વલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ અથવા ઈમામ અલૈહિસ્સલામ સાથે ઉધ્ધતાઈભર્યું વર્તન કરતું તો તેઓ મુસ્કુરાઈને તેની સાથે સદ્વર્તન કરતા

હતા. આવું કરવાથી ઉધ્ધતાઈભર્યું વર્તન કરનારાને તરત જ તેની ભૂલનો એહસાસ થઈ જતો હતો.

વાર્તા

એક સમયે એક ઘરડી સ્ત્રી હતી કે જે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ પર દરરોજ કચરો નાખતી હતી જ્યારે કે આપ તેના ઘર પાસેથી પસાર થતા હતા, પરંતુ આપે કદી તેના પર ગુસ્સો ન કર્યો.

એક દિવસ જ્યારે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ તેના ઘર પાસેથી પસાર થયા ત્યારે આપની ઉપર કોઈએ કચરો ફેંક્યો નહીં.

આપ રોકાયા અને તે ઘરડી સ્ત્રીના પાડોશીને તેની ખબરઅંતર પૂછવા લાગ્યા. પાડોશીએ કહ્યું કે, “તે ઘરડી સ્ત્રી આજે બીમાર છે અને પથારીવશ છે.”

એટલે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ તેની ખબરઅંતર પૂછવા તેની પાસે ગયા એટલા માટે કે બીમારોની ખબરઅંતર પૂછવી એ નેક કાર્ય છે.

પેલી ઘરડી સ્ત્રીએ વિચાર કર્યો કે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ તેને ધમકી આપવા આવ્યા છે. તેણે પૂછ્યું, “હું બીમાર થઈ જાઉં ત્યાં સુધી તમે મને ધમકી આપવા માટે કેમ રાહ જોઈ ? તમે ત્યારે કેમ ન આવ્યા કે જ્યારે હું તંદુરસ્ત હતી ?”

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ તેને જવાબ આપ્યો કે, “હું તમને ધમકી આપવા નથી આવ્યો, પરંતુ તમારી ખબરઅંતર પૂછવા આવ્યો છું કારણ કે અલ્લાહ આપણને હુકમ કરે છે કે બીમારોની દેખભાળ કરો.”

પેલી ઘરડી સ્ત્રી આશ્ચર્યમાં પડી ગઈ. તેણે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ સાથે આવું અભદ્ર વર્તન કર્યું હતું તેમ છતાંય રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ તેની સાથે કેટલી બધી રહેમદિલીથી વર્તી રહ્યા છે ! તેણે નક્કી કરી લીધું કે તે હવે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમનું આજ્ઞાપાલન કરશે અને તે મુસલમાન થઈ ગઈ.

સબક 6 : ભાઈ-બહેન સાથે વ્યવહાર

અલ્લાહને પસંદ છે કે આપણે આપણી વસ્તુઓ એકબીજાને આપીએ, ખાસ કરીને આપણા ભાઈઓ અને બહેનોને.

યાદ રાખો કે આપણી પાસે જે પણ વસ્તુ છે તે અલ્લાહની છે અને જો આપણે તેની આપ-લે કરીશું તો અલ્લાહ તેમાં વધારો કરશે.

વાર્તા

એક દિવસ એક સ્ત્રી હૈદરના ઘેર તેની મમ્મીને મળવા આવી. તે તેની સાથે પોતાના દીકરા સલમાનને પણ લઈ આવી.

હૈદરની મમ્મીએ તેને સલમાન સાથે રમવાનું કહ્યું.

એટલે તે બંને હૈદરના રૂમમાં રમકડાં સાથે રમવા લાગ્યા.

એટલામાં હૈદરનો નાનો ભાઈ ઝીશાન પણ આવી ગયો, તેને ભાઈનાં રમકડાં સાથે રમવું હતું.

પરંતુ હૈદર પોતાના ભાઈ સાથે રમવા માગતો ન હતો, ઝીશાન કદાચ તેનાં રમકડાં તોડી નાખે તો ?

ઝીશાન દુઃખી થઈ ગયો અને રડવા લાગ્યો.

હૈદરની મમ્મીએ તેને તેનાં રમકડાં તેના ભાઈને આપવાનું કહ્યું, પણ તે ન માન્યો.

થોડા દિવસ પછી હૈદર સલમાનના ઘેર ગયો, પરંતુ સલમાને તેની સાથે સ્વાર્થી વર્તન કર્યું અને હૈદરને એનાં રમકડાં રમવા માટે આખ્યાં નહીં. હૈદર દુઃખી થઈ ગયો.

જ્યારે તે ઘેર પાછો આવ્યો ત્યારે તેણે તેની મમ્મીને ફરિયાદ કરી કે સલમાને તેની સાથે કેવું સ્વાર્થી વર્તન કર્યું. તેના ભાઈ ઝીશાને તેની વાત સાંભળી લીધી. તે તરત દોડીને પોતાની ચિત્રકામની પ્રિય કિતાબ લઈ આવ્યો અને હૈદરને આપી દીધી.

હૈદરને એહસાસ થઈ ગયો કે તેનો ભાઈ તેની સાથે કેટલી મોહબ્બત કરે છે, તેણે પોતાનાં રમકડાં ઝીશાનને ન આપવા બદલ અને તેને દુઃખી કરવા બદલ દિલગીરી વ્યક્ત કરી.

તેણે તેની મમ્મીને વાચદો કર્યો કે હવેથી તે પોતાની દરેક વસ્તુ પોતાના ભાઈને રમવા માટે આપશે.

ભાઈઓ અને બહેનોનો સંબંધ એક ખાસ સંબંધ છે. જો આપણે આપણા મિત્ર સાથે ઝઘડો કરીએ તો તે ચાલ્યો જશે, પરંતુ જો આપણે આપણા ભાઈઓ અથવા બહેનો સાથે ઝઘડો કરીએ તેમ છતાંય તેઓ આપણને સાથ આપશે.

સબક 7 : સલવાત

અલ્લાહ તઆલા કુરઆન શરીફમાં આપણને મોહંમદ વ આલે મોહંમદ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ ઉપર સલવાત મોકલવાનો હુકમ કરે છે એટલા માટે કે તે તેમને ચાહે છે.

જ્યારે તમે સલવાત પઢો ત્યારે તમે અલ્લાહ પાસે દુઆ માગો છો કે, “અલ્લાહ ! તું રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ અને અહલેબૈત અલૈહિમુસ્સલામ ઉપર રહેમત મોકલ.”

અહલેબૈત અલૈહિમુસ્સલામ એટલે :

- હઝરત બીબી ફાતેમા સલામુલ્લાહ અલૈહા અને
- બાર ઈમામ અલૈહિમુસ્સલામ.

જ્યારે તમે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમનું નામ અથવા તો તેમની અહલેબૈતમાંથી કોઈનું નામ સાંભળો તો તમારે સલવાત પઢવી જોઈએ.

જ્યારે તમે આપણા બારમા ઈમામ હઝરત ઈમામ મોહંમદ મહદી અલૈહિસ્સલામનું નામ સાંભળો તો,

- તમારે ઊભા થઈ જવું જોઈએ
- પોતાનો જમણો હાથ માથે મૂકવો જોઈએ અને
- માથું નમાવવું જોઈએ.

આ એટલા માટે કે આપણા બારમા ઈમામ આજે પણ હયાત છે.

જ્યારે તમે કોઈ એવી જગ્યાએ બેઠા હો કે, તમારે શું કરવું તે સમજ ન પડતી હોય (દા.ત., તમે ઈમામવાડામાં ક્યારેક મજલિસમાં બેઠા હો અને તમને સમજણ ન પડતી હોય) તો તમારે જેટલી વાર સલવાત પઢી શકો તેટલી વાર સલવાત પઢવી જોઈએ.

ઈન્શાઅલ્લાહ ! કયામતના દિવસે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ અને તેમની અહલેબૈત અલૈહિમુસ્સલામ અલ્લાહ પાસે તમે તેમની ઉપર જેટલી સલવાત મોકલી હશે તેના બદલામાં મગ્ફેરતની દુઆ કરશે.

સબક 8 : છીંક ખાવી

જ્યારે તમે છીંક ખાઓ ત્યારે કહો ‘અલ્હમ્દોલિલ્લાહ’

કહેવામાં આવે છે કે જ્યારે આપણે અલ્લાહની મુલાકાત કરીશું તો સૌથી પહેલાં આપણે છીંક ખાઈશું.

જ્યારે આપણે છીંક ખાતા સમયે ‘અલ્હમ્દોલિલ્લાહ’ કહેવાની ટેવ પાડી લઈએ તો જ્યારે આપણે અલ્લાહની મુલાકાત કરીશું અને આપણને છીંક આવશે તો પણ આપણા મોઢેથી ‘અલ્હમ્દોલિલ્લાહ’ નીકળશે.

જ્યારે તમને છીંક આવે તો તમારે તમારો હાથ કે રૂમાલ મોઢા આગળ મૂકી દેવો જોઈએ કે જેથી તમારાં કીટાણું બીજા લોકો સુધી ન પહોંચી જાય.

જ્યારે કોઈ અન્ય માણસ છીંકે તો કહો ‘યર્હમોકલ્લાહ’ અલ્લાહ તમારા ઉપર રહેમ કરે.

સબક 9 : મદ્રેસાના આદાબ

ઈલ્મ પ્રાપ્ત કરવું દરેક મુસલમાન ઉપર ફરજ છે. તેને શીખી શકીએ તેટલું વધારે શીખવું જોઈએ.

ઈલ્મ એટલે જે કાંઈ તમે શીખો છો અને જે કાંઈ તમે જાણો છો તે.

તમે ઘરમાં, મસ્જિદમાં, મદ્રેસામાં, સ્કૂલમાં તથા અન્ય ઘણી બધી જગ્યાએ નવી નવી વાતો શીખી શકો છો.

અહીં આપણે ધ્યાન આપીશું કે મદ્રેસામાં કેવી રીતે શીખવું જોઈએ. કોઈ પણ નવી વસ્તુ શીખવા પહેલાં આટલી બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ :

- ‘બિસ્મિલ્લાહ’ કહીને અલ્લાહને યાદ કરો,
- તમારી ખુરશીમાં સીધા બેસો,
- ચાલું ક્લાસમાં વાતચીત કરો નહીં અને
- ધ્યાનથી સાંભળો.

જે વ્યક્તિ તમને શીખવે છે તેનો શુક્રિયા અદા કરવાનું ભૂલશો નહીં.

તમને જે ઈલ્મ મળે તેના વડે વધુ સારી વ્યક્તિ બનો અને તે ઈલ્મ તમે બીજાને પણ શીખવો.

દા.ત., તમારા ભાઈઓ, બહેનો, વગેરેને.

સબક 10 : સૂઈ જવાના આદાબ

બિસ્તર પર સૂઈ જતાં પહેલાં આટલું યાદ રાખો :

- દાંત સાફ કરો,
- વુઝૂ કરો,
- તમારા કુટુંબીજનોને ‘ખુદાહાફિઝ’ કહો,
- કુરઆનમાંથી એક સૂરો પઢો.

સૂઈ જતાં પહેલાં આખા દિવસ દરમિયાન તમે જે સારાં કે ખરાબ કાર્યો કર્યા હોય તેને યાદ કરો.

તમે સારાં કાર્યો વધારે કર્યા છે કે ખરાબ કાર્યો ? કયા ફરિશ્તાને વધારે લખવાની ફરજ પડી હશે ?

તમારા જમાણા ખભા ઉપરના સારાં કાર્યો લખનાર ફરિશ્તાને કે પછી તમારા ડાબા ખભા ઉપર

ખરાબ કાર્યો લખનાર ફરિશ્તાને ?

તમે જે કાંઈ ખરાબ કાર્યો કર્યા હોય તેમની અલ્લાહથી માફી માગો અને અલ્લાહને વાપદો કરો કે,

ફરીથી એવાં કાર્યો નહીં કરો.

જો તમે કોઈને દુઃખ પહોંચાડ્યું હોય તો સવારે તેની માફી માગવાનો નિશ્ચય કરો. પછી તમે સીધા કે પછી જમાણા પડખે સૂઈ જાઓ. પોતાના પેટ ઉપર સૂઈ જવું સારી વાત નથી.

સબક 11 : સવારે ઊઠવાના આદાબ

જ્યારે આપણે સૂઈ જઈએ છીએ ત્યારે આપણી રૂઢ અલ્લાહ પાસે ચાલી જાય છે, પરંતુ બીજા દિવસે અલ્લાહ તેને પાછી મોકલી દે છે અને આપણે ઊઠી જઈએ છીએ.

સવારે ઊઠી ગયા પછી આટલું કરવાનું યાદ રાખો :

- ‘બિસ્મિલ્લાહ’ પઢીને અલ્લાહને યાદ કરો.
- આપણા બારમા ઈમામ અલૈહિસ્સલામને સલામ કરો.
- તમારા માબાપને ભેટી જાઓ અને તેમની દસ્તબોસી કરો.
- તેમના રૂમમાં જતાં પહેલાં દરવાજો ખટખટાવો અને ઈજાઝત મેળવો.
- પાયખાનામાં જતાં પહેલાં ચપ્પલ પહેરવાનું ન ભૂલો.

સબક 12 : માબાપની અદબ

કુરઆન શરીફમાં અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

પારા-૧૫, સૂરએ બની ઈસરાઈલ, સૂરા-૧૭, આયત-૨૩

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا^ط

(અલ્લાહ સિવાય કોઈની ઈબાદત ન કરો અને તમારા માબાપ સાથે એહસાન કરો.)

અલ્લાહ એક જ વાક્યમાં આપણને તેની ઈબાદત કરવાનો હુકમ પણ કરે છે અને માબાપ સાથે એહસાન કરવાનો હુકમ પણ કરે છે. આ વાત બતાવે છે કે ઈસ્લામમાં માબાપ સાથે એહસાન કરવો કેટલું મહત્વ ધરાવે છે.

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ ફરમાવ્યું છે કે, “જ્યારે આપણે માબાપને રાજી કરી લઈએ તો આપણે અલ્લાહને રાજી કરી લીધો અને જ્યારે આપણે માબાપને દુઃખી કરીએ તો આપણે અલ્લાહને દુઃખી કર્યો.”

તમારી માતાએ તમને નવ મહિના પેટમાં રાખ્યા પછી જન્મ આપ્યો. તમને ખવડાવ્યું, પીવડાવ્યું, તમને સારાં સારાં કપડાં પહેરાવ્યાં અને તમારું ધ્યાન રાખ્યું.

એટલા માટે ઈસ્લામમાં કહેવાય છે કે, “જન્નત માના કદમની નીચે છે.”

જ્યારે તમે બીમાર હોવ ત્યારે તમારા માબાપ તમારું ધ્યાન રાખે છે.

જ્યારે તમે દુઃખી થાઓ છો તો તે દુઃખી થઈ જાય છે અને જ્યારે તમે ખુશ થાઓ છો ત્યારે તે ખુશ થાય છે, જ્યારે તમને મદદની જરૂર હોય ત્યારે તે મદદ કરે છે.

તમને ખબર પણ ન હોય અથવા તમે માગણી પણ ન કરી હોય તો પણ તે તમારા માટે દુઆ કરે છે.

જે કાંઈ તમારા મા-બાપે તમારા માટે કર્યું તેનો બદલો તમે કદીય ચૂકવી શકવાના નથી, પરંતુ તમે,

- તેમની અદબ જાળવીને,
- તેમને ખુશ રાખીને,
- તેઓ કહે નહીં તોય તેમનું કામ કરી આપીને,
- તેમની સામે તમારો અવાજ ઊંચો ન કરીને,
- તેમનો શુક્રિયા અદા કરીને અને
- તેમના માટે દુઆ કરીને થોડો ઘણો બદલો આપી શકો છો.

તમારા નાના-નાની અને દાદા-દાદીનું પણ તમારા માબાપ જેટલું જ સન્માન કરો. તેમણે તમારા માબાપનું એટલું જ ધ્યાન રાખ્યું છે કે જેટલું તમારા માબાપે તમારું ધ્યાન રાખ્યું છે.

સબક 13 : રહેમદિલી અને દોસ્તી

રહેમદિલ થવું એટલે વિનયશીલ થવું અને મોહબ્બતી થવું. રહેમદિલ થવાનો અર્થ એ છે કે આપણે વસ્તુઓ અને લોકોની સાથે મોહબ્બત કરીએ.

આપણે લોકો સાથે હંમેશાં રહેમદિલીથી વર્તવું જોઈએ અને તેમની મદદ કરવી જોઈએ.

અલ્લાહ રહમાન અને રહીમ છે, તેનો અર્થ એ કે તે આપણા માટે રહેમદિલ છે અને જ્યારે આપણને મદદની જરૂર હોય છે ત્યારે તે આપણી મદદ કરે છે.

અલ્લાહ આપણા માટે રહેમદિલ છે માટે આપણે પણ બીજાઓ માટે રહેમદિલ થવું જોઈએ.

જો તમે બીજા લોકો સાથે રહેમદિલીથી વર્તશો તો તે પણ તમારી સાથે રહેમદિલીથી વર્તશે, એવી જ રીતે કે જેવી રીતે તમે બીજા લોકો સાથે સ્વાર્થી વર્તન કરો તો તે પણ તમારી સાથે તેવું જ વર્તન કરશે.

જ્યારે કોઈ તમને દુઃખ પહોંચાડે ત્યારે તેની સાથે રહેમદિલીથી વર્તવું એ સહેલી વાત નથી, પણ જો તમે તેની સાથે રહેમદિલીથી વર્તશો તો તમને સવાબ મળશે અને તમે તે માણસના મિત્ર પણ થઈ જશો.

રહેમદિલીથી ક્ષાયદો જ થાય છે કારણ કે જો તમે બીજા પ્રત્યે રહેમદિલ હશો તો એક દિવસ જ્યારે તમે મુશ્કેલીમાં હશો તો લોકો તમને યાદ કરશે અને કહેશે કે, “તેણે તો મારી મુશ્કેલીમાં મારી મદદ કરી હતી, હવે મને તેની મદદ કરવા દો.”

દોસ્તી કેટલી સુંદર ભેટ છે !

માણસના જીવનમાં મિત્રનું ઘણું મહત્વ હોય છે.

મૌલા અલી અલૈહિસ્સલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “જેનો કોઈ પણ મિત્ર ન હોય તે ઘણો બદનસીબ છે, પરંતુ તેના કરતાં પણ વધારે બદનસીબ એ છે કે જેના મિત્રો હોય અને તે તેમનાથી સંબંધ કાપી નાખે.”

મૌલા અલી અલૈહિસ્સલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “મિત્રો દુનિયા અને આખેરતના ખજાના છે.”